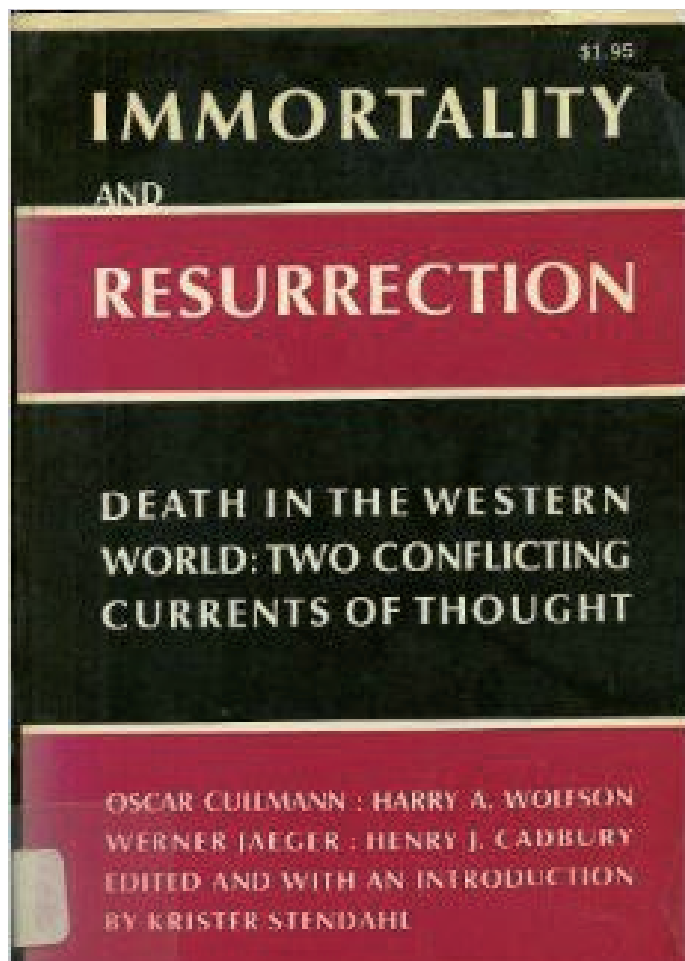

TEOLÓGIA

Kim Bora

HALHATATLANSÁG ÉS FELTÁMADÁS könyvrecenzió

Cullmann – Wolfson – Jaeger – Cadbury:
Immortality and Resurrection

Death in the Western world: two conflicting currents of thought. Four essays by Oscar Cullmann, Harry A. Wolfson, Werner Jaeger, and Henry J. Cadbury
Edited and with an introduction by Krister Stendahl
(The Macmillan Company, New York, 1965)

Mi lesz a halál után? A hagyományos keresztény felfogás mögött két egymással szemben álló elmélet áll: az ókori görög, amely a lélek halhatatlanságáról beszél, és a héber tanítás, amely a halottak feltámadását vetíti előre. A halhatatlanság és a feltámadás fogalma feszültségben áll egymással szemben.

1955-ben „Ingersoll” néven futott egy kurzus a Harvard Egyetemen, melynek során *Oscar Cullmann* svájci kutató egymással szembeállította Szókratész halál előtti nyugalmát és Jézus kiáltással és könnyel átitatott könyörgését a Gecsemáné-kertben, hogy a hallgatók lássák, hogyan határozza meg ez a kettő a keresztény gondolkodást.

A „Halhatatlanság és feltámadás” című könyv Cullmann előadásának tartalma mellett három másik tanulmányt is magában foglal, amelyekben egy klasszicista, egy filozófus, és egy Újszövetség-kutató folytatja Cullmann vizsgálódását.

Harry A. Wolfson, a Harvard Egyetem héber irodalom és filozófia nyugalmazott professzora, az „egyházatyák filozófiája szerinti halhatatlanságról és feltámadásáról” tanít¹. Az egyházatyák azon útjait mutatja be, hogy hogyan vették észre és lépték túl a két említett fogalom közötti feszültséget. Szerinte a lélek alapjában véve halandó, de Isten ajándéka, hogy halhatatlanná válhat. Úgy magyarázza a halál utáni állapotot, hogy a lélek megmarad, és a feltámadáskor új testet kap.

Werner Jaeger, a Harvard Egyetem professzora, 1958-ban a „Görög gondolatok a halhatatlanságról” címmel tartott előadást², mely által bemutatta, hogy a görög dichotómia nem Homérosz, vagy a tragédiaírók világa, hanem a hellén korszakból egy speciális platonizmus és sztoicizmus összeolvadása. A Kr. u. első században élt I. Kelemen római pápa a fönix nevű misztikus

Oscar Cullmann

A Harvard egyetem napjainkban

madárra utal levelében, amely időnként újjászületik hamvaiból. Ez a madár később beépült a keresztény irodalomba és vallásos gondolkodásba. A keresztény atyák elutasították a lélekvándorlás elméletét, de elfogadták a lelkek halhatatlanságáról szóló felfogását.

Henry J. Cadbury, a Harvard Egyetem nyugalmazott professzora „Jézus gondolkodásából vett sejtetései a halhatatlanságról” címmel³ írt esszét. A Jézus Krisztus feltámadásában való hit folyamatosan jelen van az Újszövetségben. Az ő feltámadása példaértékű és egyben garancia az ember számára. Az Újszövetség számos olyan esetről számol be, amikor halottak támadnak fel Jézus, Péter és Pál által. Henry J. Cadbury szerint Jézus fókuszában nem az volt, hogy pontosan megmondja, miben higgyenek az emberek.

A fenti tanulmányok további pontosítást igényelnek a két fogalom valós funkcióival kapcsolatban, így a „Halhatatlanság és feltámadás” című könyv a további gondolkodáshoz és kutatáshoz ad építőelemeket.

OSCAR CULLMANN ESSZÉJÉNEK RÉSZLETESEBB ÖSSZEFOGLALÓJA

Oscar Cullmann a két fogalom közötti feszültség felé új intenzitással (mint ahogyan számos „modern” vallást tanuló személy), a kettő közül való választás elé állítja az olvasót/hallgatót. Oscar Cullmann, mint a Bázeli és Sorbonne-i Egyetem teológiai szakának professzora, a „Lélek halhatatlansága vagy a halálból való feltámadás” címmel tartott előadást (eredeti cím: „Immortality of the soul or resurrection of the dead”, 1955).

Számos keresztény arra a kérdésre, hogy „mi történik a halál után az emberrel” azt a választ adja, hogy a lélek örökre megmarad. Ezt a gondolatot széles körben elfogadják, ami elég egyértelműen visszavezethető a görög filozófiához. Az Újszövetségből azt tudjuk, hogy Jézus Krisztus feltámadása által és a belé vetett hit által van az örök élet. A halál nem egy tehermentesítő barát, hanem egy fullánk, melynek hatalma csak Jézus győzelme által vétetik el. Az utolsó napon nemcsak a lélek, hanem a test is feltámad. A kereszténység és a görög tanítás különbsége maga a Krisztusi-esemény.

Platón úgy ír Szókratész haláláról, mint valami fenséges eseményről, s az egészről egy doktrínát alkot azt állítva, hogy a lélek halhatatlan. Szerinte ugyanis a test csupán egy külső

ruházat, amely csak meggátolja a lelket abban, hogy szabadon mozogjon, és a megfelelő örökkévaló voltában létezzen. A testet börtönként fogja fel, így a halál maga a szabadság. Így Szókratész teljes békességben tér nyugovóra, s az ő halála gyönyörű, semmi terror nincs benne. Ezzel ellentétben Jézus a Gecsemáné-kertben tudta, hogy a halál előtt áll, s emberként a halálfélelemmel tusakodott. A halál nála nem valami fenséges, isteni jelenség. Jézus nem is akar egyedül lenni ezekben a percekben.

Mint látjuk, elég nagy kontraszt van aközött, ahogyan a halállal szembeül Szókratész és Jézus. A Biblia szerint a halál Isten ellensége, a teremtett világ rombolója. A halál bekövetkeztekor az ember eltávolodik Istentől. Tehát nem a testet kell elveszítenie az embernek ahhoz, hogy szabadsága legyen, hanem a halált kell legyőzni a feltámadás által. A feltámadás mögött ott van még a zsidók által tanított halál és bűn közötti kapcsolat. Sem a bűn, sem a halál nem természetes dolgok, és nem Isten akaratából. A halál egy átok. (Mindezekről függetlenül Isten tudja használni mind a halált és az ellenséget is az ember javára.) Az, hogy a betegség és a halál léteznek, mind az ember bűnéből fakadnak (nem feltétlen közvetlen bűnéből, hanem a bűn világban való jelenlétéből); ezért van az, hogy amikor Jézus bűnöket bocsát meg, az emberek betegségei is meggyógyulnak.

A görög felfogás szerint maga a test beteg, és önmagában pusztulásnak van kitéve. A keresztény felfogás szerint pedig a test, csakúgy, mint a lélek, Isten ajándéka. Mind a látható és nem látható világ Isten teremtménye. A test nem egy börtön, hanem Isten Lelkének temploma Pál szerint (1Kor 6,19). A test és a lélek nem ellentétei egymásnak. Emlékezzünk arra, hogy Isten jónak nevezte a világot, miután megteremtette azt (beleértve az ember testét is). A test és lélek Isten teremtményei, és amikor Pál a „hús” (szarx) és „szellem” (pneuma) harcáról ír, nem az előbbi kettőre utál.

Mi már a feltámadás állapotában vagyunk, amely az örök élethez vezet. A test a Szentlélek ereje alatt van. A szabaddulás alatt nem a lélek szabadul meg a testtől, hanem mindkettő a „hús” szerinti gondolkodástól. A Mt 10,28-ből azt olvassuk, hogy a lélek nem halhatatlan.

Jézus feltámadt a halálból, és ezzel megmutatta, hogy ő a halál felett áll, megmutatta, hogy mi lesz a többi emberrel. E feltámadás pedig már el van döntve, elkezdődött Jézus által. Jézus a kezdőpontja a keresztény életnek és gondolkodásnak. A Róm 7,24b-ben feltett kérdésre, miszerint „ki szabadít meg ebből a halálra ítélt testből?”, a válasz: a Szentlélek.

A keresztények reménysége az új menny és föld ígérete, és az, hogy testünk feltámad a halálból. Ugyanakkor a feltámadás nem a halál után rögtön következik be. Az Újszövetség a halott emberre legtöbbször mint „alvó emberre” utal. A halott ember egy ideiglenes, átmeneti állapotban van. A feltámadás által pedig a halál fullánkja elvesztette horrorisztikus fenyegetését.

Jegyzetek

1. Eredeti cím: „Immortality and resurrection in the philosophy of the church fathers”, 1956
2. Eredeti cím: „The Greek ideas of immortality”
3. Eredeti cím: „Intimations of immortality in the thought of Jesus”, 1959
4. A bibliai idézetek a Magyar Bibliatársulat 1990-es Újfordítású Bibliájából származnak.